

Sygn. akt I BU 15/11

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 maja 2012 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Bogusław Cudowski (przewodniczący)

SSN Zbigniew Myszka (sprawozdawca)

SSN Jolanta Strusińska-Żukowska

w sprawie z odwołania A. B.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych

o świadczenie przedemerytalne,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 23 maja 2012 r.,

skargi organu rentowego o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego

wyroku Sądu Apelacyjnego

z dnia 27 kwietnia 2010 r.,

oddala skargę.

Uzasadnienie

Sąd Apelacyjny - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 27 kwietnia 2010 r., po rozpoznaniu apelacji wnioskodawcy A. B. od wyroku Sądu Okręgowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 9 lutego 2010 r.,

zmienił ten wyrok oraz poprzedzającą go decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 29 grudnia 2009 r. i przyznał wnioskodawcy prawo do świadczenia przedemerytalnego od dnia 6 listopada 2009 r.

W sprawie tej ustalono, że wnioskodawca (ur. 20 lutego 1950 r.) pozostawał w zatrudnieniu do 7 lutego 2007 r., w którym rozwiązał umowę z „A. - System” sp.j. za porozumieniem stron. Następnie otrzymywał zasiłek chorobowy od 8 lutego do 7 sierpnia 2007 r., a z dniem 8 sierpnia 2007 r. został zarejestrowany jako bezrobotny i pobierał zasiłek dla bezrobotnych do 30 września 2007 r. Następnie utracił status bezrobotnego, gdyż podjął zatrudnienie w PPHU „O.”, gdzie pracował do 10 listopada 2007 r. Umowa o pracę została rozwiązana za wypowiedzeniem. Wtedy został ponownie zarejestrowany jako bezrobotny i od 13 listopada 2007 r. do 28 maja 2008 r. otrzymywał zasiłek dla bezrobotnych. W dniu 29 maja 2008 r. podjął kolejne zatrudnienie w Zakładach Spożywczych „B.” Spółce z o.o. Ta umowa o pracę została rozwiązana za wypowiedzeniem z powodu likwidacji stanowiska pracy z dniem 2 maja 2009 r. Z dniem 4 maja 2009 r. wnioskodawca został zarejestrowany jako bezrobotny i od 5 maja do 3 września 2009 r. otrzymał zasiłek dla bezrobotnych. Od 4 września 2009 r. posiada nadal status bezrobotnego, ale bez prawa do zasiłku. W tym okresie wnioskodawca nie odmówił bez uzasadnionej przyczyny propozycji zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej. W dacie złożenia wniosku o przyznanie świadczenia przedemerytalnego ukończył 59 lat. W dniu 29 grudnia 2009 r. organ rentowy wydał decyzję odmowną. W odwołaniu od tej decyzji wnioskodawca wskazywał, że pobierał zasiłek dla bezrobotnych przez 365 dni i spełnił przesłanki do przyznania mu prawa do świadczenia przedemerytalnego.

Sąd Okręgowy oddalił odwołanie wnioskodawcy, uznając, że jakkolwiek wnioskodawca spełnił kryteria do uznania go za osobę, o której mowa w art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 r. o świadczeniach przedemerytalnych (Dz.U. Nr 120 poz. 1252 ze zm., powoływanej dalej jako ustawa o świadczeniach przedemerytalnych), gdyż jego stosunki pracy zostały rozwiązane z przyczyn dotyczących zakładu pracy w rozumieniu przepisów ustawy o promocji zatrudnienia, to spełnienie przesłanki z art. 2 ust. 1 pkt 5 tej ustawy nastąpiło z dniem 2 maja 2009 r. i z tym dniem biegł wymagany 6-miesięczny okres pobierania zasiłku dla bezrobotnych. Biorąc pod uwagę okoliczności przyznania wnioskodawcy

prawa do zasiłku dla bezrobotnych i regulację wynikającą z ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U. z roku 2008, Nr 69, poz. 415 ze zm., powoływanej dalej jako ustawa o promocji zatrudnienia), Sąd Okręgowy stwierdził, że wnioskodawca faktycznie pomiędzy zatrudnieniem w A. - System" Sp. j., PPHU „O.” oraz w Zakładach Spożywczych „B.” sp. z o.o. otrzymywał zasiłek dla bezrobotnych łącznie przez 365 dni, ale zasiłek ten wynikał z zatrudnienia przed dniem 8 sierpnia 2007 r., które nie ustało z przyczyn, o których mowa w art. 2 ust. 1 ustawy o świadczeniach przedemerytalnych.

Natomiast Sąd Apelacyjny uwzględnił apelację wnioskodawcy, uznając, że spełnił on wszystkie przesłanki wymagane do przyznania świadczenia przedemerytalnego, o których mowa w art. 2 ust. 1 pkt 5 i ust. 3 ustawy o świadczeniach przedemerytalnych, takie jak: osiągnięcie wymaganego wieku, legitymowanie się stażem ubezpieczeniowym, złożenie w terminie wniosku o przyznanie świadczenia przedemerytalnego. W sprawie tej sporne było to, czy wnioskodawca spełnił warunek pobierania zasiłku dla bezrobotnych przez okres co najmniej 6 miesięcy. Z literalnego brzmienia art. 2 ust. 3 ustawy o świadczeniach przedemerytalnych wynika, że warunkiem koniecznym uzyskania prawa do świadczenia przedemerytalnego jest pobieranie zasiłku dla bezrobotnych przez okres co najmniej 6 miesięcy, ale bez wyraźnego wskazania, że chodzi o pobieranie tego zasiłku po rozwiązaniu ostatniego stosunku pracy, lub że chodzi o nieprzerwane pobieranie zasiłku dla bezrobotnych przez okres 6 miesięcy. Dokonując wykładni celowościowej, Sąd Apelacyjny argumentował, że istotą działania programów aktywizacji określonych w projekcie ustawy o promocji zatrudnienia jest pobieranie przez okres co najmniej 6 miesięcy zasiłku dla bezrobotnych, tak aby zrealizować cykl działań aktywizacyjnych i podjąć próbę znalezienia zatrudnienia. Po upływie tego okresu zakłada się, że osoba, która spełnia „pozostałe warunki wskazane w ustawie nie będzie w stanie pracować zarobkowo nie ze swojej winy”. Dlatego mając na uwadze zarówno wykładnię literalną, jak też celowościową art. 2 ust. 3 ustawy o świadczeniach przedemerytalnych Sąd drugiej instancji przyjął, że okres 6 miesięcy pobierania zasiłku dla bezrobotnych nie musi być ciągły, „po rozwiązaniu ostatniego stosunku

pracy, lecz chodzi tu ogólnie o wyczerpanie 6-miesięcznego okresu zasiłkowego". Wbrew stanowisku Sądu Okręgowego, ze sformułowania „świadczenie przedemerytalne przysługuje osobie określonej w ust. 1 po upływie co najmniej 6 miesięcy pobierania zasiłku dla bezrobotnych" nie wynika, że „przesłanki warunkujące przyznanie prawa do tego świadczenia powinny być spełnione kolejno - najpierw przesłanki z ust. 1 związane z wiekiem, stażem i sposobem rozwiązania stosunku pracy, a następnie przesłanki z ust. 3. Prawo do świadczenia przedemerytalnego przysługuje osobie, która kumulatywnie spełni wszystkie przesłanki na datę złożenia wniosku o przyznanie świadczenia. Sąd Apelacyjny podkreślił, że wnioskodawca pobierał zasiłek dla bezrobotnych przez co najmniej 6 miesięcy, bo w okresie między zatrudnieniem kolejno w „A. - System", PPHU „O." oraz w Zakładach Spożywczych „B." realizował przez cały czas to samo prawo, a jedynie nie spełnił przesłanek z art. 71 ustawy o promocji zatrudnienia, które uprawniałyby go do uzyskania „kolejnego prawa do zasiłku". Łącznie jednak na zasiłku dla bezrobotnych przebywał przez 365 dni, w okresach od dnia 16 sierpnia do 30 września 2007 r., od 13 listopada 2007 r. do 25 maja 2008 r., od 5 maja do dnia 3 września 2009 r., dlatego spełnił warunek z art. 2 ust. 3 ustawy o świadczeniach przedemerytalnych, gdyż pobierał zasiłek dla bezrobotnych przez co najmniej 6 miesięcy.

Organ rentowy wniósł do Sądu Najwyższego skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem wymienionego wyroku Sądu Apelacyjnego w całości, zarzucając mu naruszenie prawa materialnego, w szczególności: 1/ art. 2 ust. 3 w związku z art. 2 ust. 1 ustawy o świadczeniach przedemerytalnych przez jego błędną wykładnię i przyjęcie, że wnioskodawca spełnił warunek pobierania zasiłku dla bezrobotnych przez okres co najmniej 6 miesięcy, w sytuacji gdy okres ten „nie miał charakteru ciągłego, nie nastąpił bezpośrednio po rozwiązaniu stosunku pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy". Tymczasem w ocenie skarżącego wyczerpanie okresu 6 miesięcy pobierania zasiłku dla bezrobotnych powinno mieć charakter ciągły, dotyczyć osoby, o której mowa w art. 2 ust. 1 ustawy. Założeniem ustawy o świadczeniach przedemerytalnych było przyznanie świadczenia przedemerytalnego osobie, która po określonym w ustawie 6-miesięcznym okresie pobierania zasiłku dla bezrobotnych nie uzyskała zatrudnienia. Tymczasem

dokonana przez Sąd drugiej instancji wykładnia art. 2 ust. 1 i ust. 2 ustawy o świadczeniach przedemerytalnych „wypaczyła sens cyt. przepisów. Doprowadziła do przyznania świadczenia przedemerytalnego osobie nienależącej do kręgu osób z likwidowanych zakładów pracy, co było założeniem ustawodawcy. Nie bez znaczenia pozostaje bowiem fakt, że przepisy ustawy mają zastosowanie do osób o długim stażu ubezpieczeniowym, z którymi rozwiązano (którzy rozwiązali) stosunek pracy z powodu likwidacji czy też niewypłacalności pracodawcy i którym nie udało się uzyskać w okresie pobierania zasiłku zatrudnienia”. Tymczasem po rozwiązaniu 2 maja 2009 r. umowy o pracę z Zakładami Spożywczymi „B.” w związku z likwidacją stanowiska pracy, wnioskodawca przebywał na zasiłku dla bezrobotnych jedynie przez okres 4 miesięcy, dlatego przyjęcie, że wnioskodawca spełnił warunek z art. 2 ust. 2 ustawy o świadczeniach przedemerytalnych jest nieuzasadnione. „Trudno bowiem przyjąć, że chodzi o pobieranie zasiłku dla bezrobotnych niezależnie od podstawy jego nabycia i okresu jego trwania. Mając na względzie wykładnię celowościową, należałoby zatem przyjąć, że chodzi tu o nieprzerwane pobieranie przez osobę, o której mowa w art. 2 ust. 1 zasiłku dla bezrobotnych przez okres co najmniej 6 miesięcy.

Naruszenie wymienionych przepisów spowodowało szkodę w postaci wypłaty świadczenia przedemerytalnego. Wzruszenie zaskarżonego wyroku w drodze innych środków prawnych nie było możliwe przez wniesienie skargi kasacyjną w związku ze zbyt niską wartością przedmiotu zaskarżenia, nie było też ustawowej podstawy do złożenia skargi o wznowienie postępowania. W konsekwencji skarżący wniósł o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku Sądu Apelacyjnego i zasądzenie „od powoda na rzecz organu rentowego kosztów procesu przed Sądem Najwyższym, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych”.

We wniesionej samodzielnie odpowiedzi na skargę wnioskodawca podzielił stanowisko Sądu Apelacyjnego i wniósł o „całkowite uwzględnienie jego stanowiska w niniejszej sprawie”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia sądu jako nadzwyczajny środek zaskarżenia może być uwzględniona tylko wówczas, gdy zarzucane naruszenie prawa ma charakter kwalifikowany (elementarny), a przeto nie może być traktowana jako środek zmierzający do dochodzenia roszczeń odszkodowawczych w odniesieniu do każdego wadliwego wyroku (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 marca 2006 r., II BP 6/05, OSNP 2007 nr 3-4, poz. 42). Stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia wymaga wykazania oczywistej obrazy prawa. Taką kwalifikowaną wadą nie jest wybór jednej z możliwych interpretacji zastosowanych przy orzekaniu przepisów prawa. Niezgodność prawomocnego orzeczenia z prawem może wynikać jedynie z oczywistych błędów sądu, spowodowanych kwalifikowanym naruszeniem zasad wykładni lub stosowania prawa. Orzeczenie niezgodne z prawem, to orzeczenie oczywiście sprzeczne z zasadniczymi i niepodlegającymi różnej wykładni przepisami, z ogólnie przyjętymi standardami rozstrzygnięć albo wydane w wyniku szczególnie rażąco błędnej wykładni lub niewłaściwego zastosowania prawa, które jest oczywiste i nie wymaga głębszej analizy prawniczej. Niezgodność z prawem rodząca odpowiedzialność odszkodowawczą Skarbu Państwa musi zatem mieć zatem charakter kwalifikowany, elementarny i oczywisty, tylko bowiem w takim przypadku orzeczeniu sądu można przypisać cechy bezprawności (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 czerwca 2010 r., IV CNP 114/09, LEX nr 603894).

Tego typu kwalifikowanych wad i oczywistej niezgodności z prawem nie można przypisać zaskarżonemu wyrokowi, w którym Sąd drugiej instancji uznał, że ubezpieczony spełnił warunki uprawniające go do nabycia świadczenia przedemerytalnego, argumentując, że z literalnej treści art. 2 ust. 1 pkt 5 i ust. 3 ustawy o świadczeniach przedemerytalnych wynika, iż takim warunkiem jest pobieranie zasiłku dla bezrobotnych przez okres co najmniej 6 miesięcy, a ustawodawca nie sprecyzował kolejnego wymagania, że ten 6-miesięczny okres nieprzerwanego pobierania zasiłku dla bezrobotnych powinien przypadać po rozwiązaniu „ostatniego” stosunku pracy.

Zgodnie z art. 2 ust. 3 tej ustawy, świadczenie przedemerytalne przysługuje po upływie co najmniej 6 miesięcy pobierania zasiłku dla bezrobotnych, o którym mowa w ustawie o promocji zatrudnienia, co wyłącznie *prima facie* wydaje się

przemawiać za interpretacją, że w przepisie tym chodzi o nieprzerwane pobieranie tego zasiłku przez co najmniej 6 miesięcy po rozwiązaniu stosunku pracy z powodu likwidacji lub niewypłacalności pracodawcy. Tymczasem wypełnienie tej przesłanki warunkującej nabycie prawa do świadczenia przedemerytalnego należy oceniać według przepisów ustawy o z dnia 29 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (jednolity tekst: Dz.U. z 2008 r. Nr 69, poz. 415 ze zm., powoływanej dalej jako ustawa o promocji zatrudnienia), które limitują okres pobierania zasiłku dla bezrobotnych. Zgodnie z art. 73 ust. 1 tej ustawy, okres pobierania zasiłku wynosi: 1) 6 miesięcy - dla bezrobotnych zamieszkałych w okresie pobierania zasiłku na obszarze powiatu, jeżeli stopa bezrobocia na tym obszarze w dniu 30 czerwca roku poprzedzającego dzień nabycia prawa do zasiłku nie przekraczała 150% przeciętnej stopy bezrobocia w kraju; 2) 12 miesięcy - dla bezrobotnych: a) zamieszkałych w okresie pobierania zasiłku na obszarze powiatu, jeżeli stopa bezrobocia na tym obszarze w dniu 30 czerwca roku poprzedzającego dzień nabycia prawa do zasiłku przekraczała 150% przeciętnej stopy bezrobocia w kraju lub b) powyżej 50 roku życia oraz posiadających jednocześnie co najmniej 20-letni okres uprawniający do zasiłku, lub c) którzy mają na utrzymaniu co najmniej jedno dziecko w wieku do 15 lat, a małżonek bezrobotnego jest także bezrobotny i utracił prawo do zasiłku z powodu upływu okresu jego pobierania po dniu nabycia prawa do zasiłku przez tego bezrobotnego.

Istotne jest wszakże także to, że bezrobotny, który utracił status bezrobotnego na okres krótszy niż 365 dni z powodu podjęcia zatrudnienia, innej pracy zarobkowej, pozarolniczej działalności lub uzyskiwania przychodu w wysokości przekraczającej połowę minimalnego wynagrodzenia za pracę miesięcznie i zarejestrował się w powiatowym urzędzie pracy jako bezrobotny w okresie 14 dni od dnia ustania zatrudnienia, zaprzestania wykonywania innej pracy zarobkowej, prowadzenia pozarolniczej działalności, pobierania zasiłku chorobowego po ustaniu zatrudnienia, zaprzestaniu wykonywania innej pracy zarobkowej, prowadzenia pozarolniczej działalności lub osiągnięcia przychodu przekraczającego połowę minimalnego wynagrodzenia za pracę miesięcznie, zachowuje prawo do zasiłku na czas skrócony o okres pobierania zasiłku przed utratą statusu bezrobotnego (art. 73 ust. 5). W takiej sytuacji był ubezpieczony w

rozpoznanej sprawie, który pobierał zasiłek dla bezrobotnych łącznie przez maksymalny okres zasiłkowy 365 dni, który w „końcowym” pobieraniu, przypadł po rozwiązaniu „ostatniego” stosunku pracy (w warunkach uprawniających go do nabycia świadczenia przedemerytalnego) i tylko dlatego okres ten z mocy ustawy o promocji zatrudnienia był krótszy od 6 miesięcy (od 5 maja do 3 września 2009 r.), tyle że ubezpieczony następnie nadal legitymował się statusem bezrobotnego już bez prawa do zasiłku dla bezrobotnych, bo ten wykorzystał do 3 września 2009 r. w maksymalnej wysokości ustawowej (365 dni). Gdyby do osób, które znalazły się w podobnych sytuacjach, stosować restrykcyjną wykładnię skarżącego organu rentowego, wedle którego - okres co najmniej 6 miesięcy pobierania zasiłku dla bezrobotnych powinien być okresem nieprzerwanym (ciągłym) jego pobierania przez osoby, z którymi rozwiązano stosunki pracy z powodu likwidacji lub niewypłacalności pracodawcy, to osoby w opisanej sytuacji nigdy nie spełniłyby tak rozumianego warunku nabycia prawa do świadczeń przedemerytalnych, jeżeli nie pobierały zasiłków dla bezrobotnych w sposób nieprzerwany (ciągły), a okresy pobierania tego zasiłku były pomniejszane o wcześniejsze okresy jego pobierania w okresach „przerywanych” zatrudnieniem, wykonywaniem innej pracy zarobkowej, pozarolniczej działalności lub z powodu uzyskiwania przychodu w wysokości przekraczającej połowę minimalnego wynagrodzenia za pracę miesięcznie. Warto sygnalizować, że osoba, która utraciła na okres nie dłuższy niż 365 dni status bezrobotnego, a w dniu kolejnej rejestracji spełnia warunki określone w art. 71, zawsze uzyskuje prawo do zasiłku na okres pomniejszony o poprzedni okres pobierania zasiłku oraz o okresy, o których mowa w ust. 4 (art. 73 ust. 7 ustawy o promocji zatrudnienia).

W ramach wskazanych uwarunkowań faktycznych i prawnych, przyjęcie w zaskarżonym wyroku, że świadczenie przedemerytalne przysługuje pracownikowi, z którym został rozwiązany stosunek pracy z powodu likwidacji pracodawcy lub niewypłacalności pracodawcy, w rozumieniu przepisów o ochronie roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy, po upływie co najmniej 6 miesięcy pobierania zasiłku dla bezrobotnych, o którym mowa w ustawie o promocji zatrudnienia (art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 r. o świadczeniach przedemerytalnych, Dz.U. Nr 120, poz. 1252 ze zm.), bez potrzeby wykazania

nieprzerwanego (ciągłego) pobierania zasiłku dla bezrobotnych przez okres 6 miesięcy po rozwiązaniu „ostatniego” stosunku pracy, wydaje się bardziej uprawnione niż restrykcyjna wykładnia skarżącego organu rentowego, która w żadnym razie nie uzasadniała stwierdzenia bezprawności zaskarżonego wyroku.

Mając powyższe na względzie Sąd Najwyższy oddalił wniesioną skargę z braku podstaw do stwierdzenia, że zaskarżony wyrok jest niezgodny z prawem (art. 424¹¹ § 1 k.p.c.).